

# DARBO SANTYKIŲ KOMISIJA PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TRIŠALĖS TARYBOS

## POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2021-03-25 Nr. K2-1

Vilnius

Posėdis įvyko 2021-03-25

Posėdžio pirmininkė Jelena Polijančuk.

Posėdžio sekretorė Svetlana Kalinauskienė.

Dalyvavo:

Vyriausybės atstovai: Rūta Juršaitė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus vyresnioji patarėja; Jelena Polijančuk, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus vyresnioji patarėja; Dalius Čėponas, Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus pavaduotojas; Šarūnas Orlovicius, VDI Darbo teisės skyriaus vedėjas; Jurgita Šerpatauskienė, Švietimo ir mokslo ministerijos Teisės skyriaus patarėja.

Profesinių sąjungų organizacijų atstovai: Kęstutis Juknis, Lietuvos profesinės sąjungos „Sandrauga“ pirmininkas; Dalia Jakutavičė, Lietuvos pramonės profesinių sąjungų federacijos pirmininkė; Evelina Šilinytė, Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos teisininkė; Artūras Černiauskas, Lietuvos teisėsaugos pareigūnų federacijos narys.

Darbdavių atstovai: Aušra Žliobaitė, Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmų Kooperacijos ir teisės skyriaus vedėja; Emilis Ruželė, Asociacijos „Investuotojų forumas“ Politikos ir korporatyvinių reikalų vadovas; Ineta Rizgelė, Lietuvos verslo konfederacijos Generalinio direktoriaus pavaduotoja; Aurelija Gabrielė Maldutytė, Lietuvos darbdavių konfederacijos Prezidiumo narė.

Kiti dalyviai: Vita Baliukevičienė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus vedėja; Aušra Putk, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinio dialogo skyriaus vedėja; Artūras Telmentas, UAB „Telmento transportas“ vadovas; Andrius Raščius, Lietuvos statybininkų asociacijos teisininkas; Dalius Gedvilas, Lietuvos statybininkų asociacijos prezidentas; Eigilė Čygaitė, Lietuvos pramonininkų konfederacijos atstovė; Algimantas Kondrusevičius, UAB „Targeta“ vadovas; Povilas Drižas, Tarptautinio transporto ir logistikos aljansas generalinis sekretorius; Audrius Cuzanauskas, Lietuvos profesinių sąjungų aljanso pirmininkas; Vaida Genienė, Lietuvos bankų asociacijos teisininkė; Džiugas Vaičiūnas, Lietuvos nacionalinės vežėjų automobiliais asociacijos „Linava“ atstovas; Kristina Šermukšnytė-Alešiūnienė, VšĮ AgriFood Lithuania DIH vadovė; Gabrielius Matonis, Lietuvos nacionalinės vežėjų automobiliais asociacijos „Linava“ teisininkas; dr. Eivilė Čipkutė, Lietuvos bankų asociacijos prezidentė.

Darbotvarkė:

Posėdžio darbotvarkės tvirtinimas.

1. Dėl Darbo kodekso 108, 109, 139, 213 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymoprojekto.

2. Dėl kito Darbo santykių komisijos posėdžio.

**Posėdžio darbotvarkės tvirtinimas.**

Dalia Jakutavičė paklausė, kas šiuo metu pirmininkauja Darbo santykių komisijai. Jelena Polijančuk paaiškino, kad ji pirmininkaus šios dienos posėdžiui vietoj Airinės Dobužinskienės. Informavo, kad kito posėdžio metu reikės rinkti komisijos pirmininką iš darbdavių atstovų.

Posėdžio pirmininkė informavo, kad šiame komisijos posėdyje, be komisijos narių, dalyvauja ir pastabas dėl įstatymo pakeitimo projekto pateikusios organizacijos. Komisijos nariai pritarė posėdžio darbotvarkei.

### **SVARSTYTA. Darbo kodekso 108, 109, 139, 213 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas.**

Jelena Polijančuk komisijos narius informavo, kad 2021-03-09 Lietuvos Respublikos trišalės tarybos posėdyje nutarta klausimą dėl Darbo kodekso 108, 109, 139, 213 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projekto perduoti svarstyti Darbo santykių komisijai. Institucijos ir socialiniai partneriai pastabas dėl svarstomo įstatymo projekto turėjo pateikti iki 2021-03-19. Gautos pastabos, išskyrus Lietuvos verslo konfederacijos nuomonę, kuri yra gauta vakar, įrašytos į derinimo pažymą. Pažyma buvo išsiųsta komisijos nariams 2021-03-23.

Komisijos pirmininkė pristatė posėdžio dalyviams Darbo kodekso 108, 109, 139, 213 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektą.

Dalia Jakutavičė kalbėjo dėl DK 139 str. 3 d. Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija pritaria, kad darbo užmokestis būtų mokamas ir grynaisiais pinigais, ir pavedimu į darbuotojo sąskaitą, tačiau turėtų būti pasirinktas vienas iš šių variantų. Sutiko su darbdavių nuomone, kad pasiūlymas ne visiškai atitinka tikslą.

Audrius Cuzanauskas pritarė Lietuvos bankų asociacijos pasiūlymui, kad darbo užmokestis būtų mokamas grynaisiais pinigais tada, kai darbuotojas neturi Lietuvoje sąskaitos.

Jelena Polijančuk atkreipė dėmesį, kad tada būtų diskriminuojami tie darbuotojai, kurie turi Lietuvoje sąskaitas.

Algimantas Kondrusevičius kalbėjo, kad dauguma darbdavių stengiasi mokėti darbuotojams darbo užmokestį pavedimu. Padarė pastabą, kad prieš naujus metus kai kuriems darbuotojams buvo užblokuotos kortelės, kadangi žmonės neatnaujino duomenų. Taip pat atkreipė dėmesį, kad užsieniečiai darbuotojai moka už kortelę iki 200 eurų, o po to kelis mėnesius jos laukia. Mano, kad turi būti galimybė darbo užmokestį mokėti, ir grynaisiais pinigais, ir pavedimu.

Artūras Telmentas pritarė Algimanto Kondrusevičiaus nuomonei, kad turi būti galimybė mokėti darbo užmokestį ir pavedimu (pvz., darbuotojas algos mokėjimo dieną išvykęs į reisą), ir grynaisiais pinigais. Nesutinka, kad žmonės nesupranta, už ką pasirašo, kadangi nesupranta lietuvių kalbos, suma visada įrašoma ir skaičiais, ir žodžiais.

Povilas Drižas kalbėjo dėl teisėkūros kultūros. Sakė, kad darbo ginčų komisijos neturi tikslios statistikos svarstomu klausimu. Norima mažinti šešėlį, bet apie jį nėra informacijos. Dėl kelių tokio pobūdžio bylų neturi būti keičiamas įstatymas. Gryniesi pinigai reikalingi, o darbo ginčus turi spręsti atitinkamos tam skirtos institucijos. Asociacija pritaria tikslui, bet nepritaria politikavimui, keičiant teisės aktus. Kalbėjo dėl informacijos teikimo Valstybinei darbo inspekcijai – ar nebus reikalavimo teikti ne vien darbuotojų, kuriems darbo užmokestis mokamas grynaisiais pinigais, skaičių, bet ir kitą papildomą informaciją. Priminė, kad ir dabar Darbo kodekso nuostatos leidžia mokėti darbo užmokestį tiek pavedimu į darbuotojo sąskaitą, tiek grynaisiais pinigais. Atkreipė dėmesį, kad šiuo metu gryniesi pinigai sudaro iki 6 proc. Mano, kad reikalinga tvirta argumentacija, paremta faktais, statistika.

Jelena Polijančuk paaiškino, kad nekomentuos politikų diskusijų. Atkreipė dėmesį, kad informacija teikiama apie susitarimų skaičių, nepriklausomai nuo išmokų pobūdžio.

Kęstutis Juknis nesutinka, kad pažeista teisėkūros kultūra. Mano, kad dėl šito (ar grynaisiais, ar pavedimu bus mokama) galima būtų susitarti kolektyvinėse sutartyse, kaip tai daroma kitose šalyse. Tada nėra viena šalis negalėtų piktnaudžiauti. Nesutinka dėl diskriminavimo. Yra skirtumas tarp nuolatinio ir komandiruojamo darbuotojo. Priminė, kad transporto ir statybos sektoriuje yra apie 1000 tokio pobūdžio darbo ginčų bylų. Atkreipė dėmesį, kad yra darbdavių, kur dėl darbuotojams nesumokėto darbo užmokesčio nuolat kyla problemų. Mano, kad reikia ieškoti visiems priimtino sprendimo. Mano, kad turi būti mokėjimo orderis, kuris turėtų būti parengtas ir lietuvių, ir darbuotojo gimtąja kalba, kadangi migracija kasmet vis didėja. Priminė, kad profesinė sąjunga „Sandrauga“ siūlė, jog tai būtų taikoma tik komandiruojamiems darbuotojams.

Jelena Polijančuk informavo, kad įkėlė į susirašinėjimo skiltį informaciją apie darbo ginčus. 2020 m., kaip ir ankstesniais laikotarpiais, išlieka tendencija, kad absoliuti dauguma prašymuose keliamų reikalavimų yra dėl darbo užmokesčio išieškojimo. Tokių reikalavimų gauta 9806 (apie 25 proc. daugiau nei 2019 m.), tai sudaro apie 72 proc. visų per 2020 m. gautuose prašymuose keliamų reikalavimų. Atkreipė dėmesį, kad kalba eina ne vien apie dienpinigius.

Eivilė Čipkutė pasiūlė, kad visiems darbuotojams, išskyrus užsieniečius, darbo užmokestis būtų mokamas pavedimu. Dėl sąskaitų blokavimo neatnaujinus duomenų – yra Europos Sąjungos reglamentavimas, darbdaviai galėtų padėti savo darbuotojams atnaujinti informaciją.

Gabrielius Matonis mano, kad grynųjų pinigų mokėjimo ribojimas nėra kova su šešėliu. Dėl darbo ginčų – nėra objektyvių duomenų. Mano, kad Valstybinė darbo inspekcija turi tikrinti įmones, kuriose yra tokio pobūdžio problemų. Kalbėjo apie didėjančią administracinę naštą darbdaviams, kadangi, pvz., transporto sektoriuje, yra tūkstančiai darbuotojų. Taip pat mano, kad tokiu būdu bus ribojama konkurencija, o naudą turės tik bankai. Šešėlį mažinti galima ir kitomis priemonėmis. Asociacija „Linava“ nepitaria įstatymo projektui.

Andrius Raščius kalbėjo dėl rangovų – Statybininkų asociacija nepitaria įstatymo projektui, kadangi rangovo atsakomybė už subrangovą apima civilinius santykius.

Aurelija Maldutytė atkreipė dėmesį, kad klausimus reikėtų svarstyti eilės tvarka. Priminė, kad Lietuvos darbdavių konfederacija Trišalės tarybos posėdžio metu siūlė, ir profesinių sąjungų atstovai tam pritarė, kad būtų išrašomas kvitas ir žmogus turėtų jo šaknelę. Tada ir darbo ginčų komisijoms būtų mažiau problemų, kadangi ir darbuotojas, ir darbdavys turėtų įrodymą, kad yra sumokėta. Apgailestavo, kad ministerija neatsižvelgia į socialinių partnerių nuomonę. Nemato prasmės diskutuoti, jeigu jau viskas ir taip nuspręsta. Pasiūlė išbrauti ir nesvarstyti Darbo kodekso 139 str. pakeitimo, kadangi šį klausimą galima išspęsti kitu būdu. Kalbėjo dėl Darbo kodekso 213 str. 3 d. Laikinių darbuotojų darbo santykius reguliuoja 2008 m. Europos Sąjungos reglamentas. Subsidiari atsakomybė dėl darbo užmokesčio dydžio nustatoma civiliniais santykiais.

Kęstutis Juknis pritarė Aurelijos Maldutytės nuomonei.

Emilis Ruželė pritarė Aurelijos Maldutytės siūlomam variantui. Kalbėjo dėl šešėlio – kur yra gryniesi pinigai, ten didesnė tikimybė atsirasti šešėliui. Pasiūlė tęsti diskusijas šiuo klausimu.

Jelena Polijančuk atkreipė dėmesį, kad, suteikiant atskiras palankesnes sąlygas vieniems, būtų diskriminuojami kiti, todėl Teisingumo ministerijai su tuo nesutiktų. Atkreipė dėmesį, kad nebūtinai turi būti keičiama darbo sutartis. Tai galima įforminti ir prašymo forma. Dėl administracinės naštos – yra paskaičiuota. Ekonomikos ir kitos ministerijos pritaria Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos išvadoms. Su šiomis išvadomis galima susipažinti viešai. Atkreipė dėmesį, kad rangovai turės atidžiau rinktis subrangovus. Subrangovui neatsiskaičius su darbuotoju, tai turės padaryti rangovas. Priminė, kad Teisingumo ministerija yra griežtai pasisakiusi, kad ši nuostata neturi būti Civiliniame kodekse, kadangi darbo užmokestis yra Darbo kodekso dalykas. Priminė, kad darbo užmokesčio mokėjimas grynaisiais pinigais nėra uždraudžiamas. Atkreipė dėmesį, kad dauguma profesinių sąjungų atstovų pritaria, kad darbo užmokestis būtų mokamas pavedimu. Priminė DK 75 str. 2 d. nuostatas. Apgailestavo, kad socialiniai partneriai nepasiūlė, kaip įgyvendinti nuostatą dėl rangovų atsakomybės prisiėmimo. Priminė, kad kitose šalyse yra numatyta dar didesnė subrangovų atsakomybė, nei siūloma svarstomame įstatymo projekte. Priminė, kad profesinės sąjungos „Sandrauga“ atstovai siūlė komandiruoipinigių visiems darbuotojams mokėti pavedimu.

Dalius Čeponas atkreipė dėmesį į tai, kad Valstybinė darbo inspekcija jau penkeri metai stebi šią problemą ir siūlė, kaip ją spręsti. Sutinka, kad tai bus papildoma našta, ir darbdaviams, ir Valstybinei darbo inspekcijai, bet tai yra reikalinga. Priminė, kad Statybininkų asociacija pati siūlo įvesti statybininko kortelę, kad būtų sprendžiamos esančios problemos. Nors Valstybinė darbo inspekcija gali tikrinti objektus, tačiau tai neduoda pageidaujamų rezultatų. Tikslas – Valstybinė darbo inspekcija neturi eiti į tas įmones, į kurias nereikia eiti. Priminė, kad yra 40 kriterijų, į kurias atsižvelgiant vertinama rizika įmonėje. Pakvietė socialinius partnerius į kovo 30 d. rengiamą pristatymą.

Evelina Šilinytė kalbėjo, jog supranta darbdavius, kad ne visada įmanoma mokėti darbo užmokestį pavidimu. Sutiktų su ministerijos pasiūlymu, kadangi jis yra kompromisinis. Mano, kad reikia surinkti visas šios dienos posėdyje išsakytas nuomones ir vėl svarstyti, kokį sprendimą galima būtų priimti. Dėl subrangovų atsakomybės – Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija sutinka, kad būtų perkelta direktyvos nuostata, bet siūlo, kad ji būtų taikoma visiems sektoriams (ne tik statyboje).

Ineta Rizgelė pasiūlė tęsti diskusijas dvišaliuose darbdavių ir profesinių sąjungų susitikimuose. Kalbėjo dėl informacijos apie darbuotojų skaičių, kuriems mokama grynaisiais pinigais, teikimo Valstybinei darbo inspekcijai – nepritaria, kad ši nuostata būtų įrašyta Darbo kodekse.

Vita Baliukevičienė priminė, kad socialiniams partneriams jau prieš 2 metus buvo teikiami šie pasiūlymai. Prieš metus pasiūlymai vėl buvo teikiami. Dabar vėl yra derinama su socialiniais partneriais.

Dalia Jakutavičė mano, kad gerai būtų šaknelės. Atkreipė dėmesį, kad pažeidimai dėl darbo užmokesčio, kaip buvo, taip ir liko. Paprašė darbdavių atstovų kalbėtis su savo organizacijomis šiuo klausimu.

Povilas Drižas kalbėjo, kad supranta, kad yra problemų dėl šešėlio. Prašo neskubėti priimti sprendimų. Dėl darbo ginčų – reikia kreiptis į aukštesnes institucijas.

Evelina Šilinytė paprašė, kad ministerija atnaujintų pasiūlymų dėl Darbo kodekso lentelę prieš pradėdant naujas diskusijas ir ją atsiųstų socialiniams partneriams. Taip pat paprašė naujus pasiūlymus pažymėti taip, kad jie iš karto būtų matomi.

Vita Baliukevičienė informavo posėdžio dalyvius, kad lentelė yra papildyta naujais pasiūlymais, tačiau nėra pažymėta atskirai, kurie pasiūlymai yra naujesni.

Artūras Černiauskas paprašė, kad socialiniai partneriai pasižymėtų lentelėje tuos punktus, kurie jiems yra iš dalies priimtini, kad šiuos punktus galima būtų svarstyti pirmiausia.

Jelena Polijančuk padėkojo organizacijoms, kad pateikė savo pasiūlymus raštu dėl jiems aktualių klausimų. Pasiūlė sprendimo formuluotes. Dėl darbo užmokesčio apmokėjimo – svarstymai turės būti tęsiami. Dėl kasos išlaidų orderių šaknelių – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija tai aptars su Finansų ministerija ir klausimas bus teikiamas svarstyti Trišalei tarybai. Dėl 2014/67 Direktyvos (rangovų atsakomybė) – pasiūlymų, kaip tai padaryti, negauta. Reikia vykdyti Direktyvos reikalavimus, kadangi dėl to gali būti taikomos sankcijos Lietuvai, todėl bus teikiama Trišalei tarybai svarstyti, o po Trišalės tarybos bus teikiama Vyriausybei. 2020/1057 Direktyva – bus teikiama svarstyti Trišalei tarybai, o po Trišalės tarybos taip pat bus teikiama Vyriausybei. Dėl Darbo kodekso 213 str. 3 d. – DK 75 str. 2 d. nuostata turi būti įgyvendinta, todėl pakeitimas bus teikiamas svarstyti Trišalei tarybai, o po jos bus teikiamas Vyriausybei.

Aurelija Maldutytė nesutiko su Jelenos Polijančuk siūlomomis sprendimo formuluotėmis. Mano, kad reikia išbraukti laikinojo darbo naudotoją kaip darbo ginčo šalį, kadangi laikinojo darbo naudotojas yra paslaugos teikėjas. Mano, kad reikia atidėti šio klausimą svarstymą. Tai nėra problema, tokių ginčų nėra.

Jelena Polijančuk priminė, kad klausimas dėl 2014/67 ir dėl 2020/1057 Direktyvų turi būti skubiai teikiamas Vyriausybei. Dėl darbo užmokesčio bus diskutuojama toliau, konsultuojamasi su Finansų ministerija.

Vita Baliukevičienė pritarė, kad pakeitimai dėl Direktyvų yra skubūs, juos reikia įgyvendinti, kadangi gresia sankcijos. Mano, kad dėl Darbo kodekso 139 str. 3 d. galima būtų toliau tęsti diskusijas. Darbuotojas turi turėti teisę apginti savo teisę į tinkamą darbo užmokestį. Paklausė, kaip darbuotojui įgyvendinti šią teisę (DK 75 str. 2 d.). Informavo, kad atkreips dėmesį į išsakytas pastabas dėl laikinojo įdarbinimo įmonių ir laikinojo darbo naudotojų.

Jelena Polijančuk pasiūlė DK 213 str. 3 d. dėl laikinojo darbo naudotojo kaip darbo ginčo šalies įkelti į planuojamą svarstyti Darbo kodekso straipsnių lentelę. Sutinka, kad skubos dėl šito klausimo nėra.

Artūras Černiauskas atkreipė dėmesį, kad darbuotojų atstovai nesutinka su darbdavių pasiūlymais dėl laikino įdarbinimo įmonių. Mano, kad reikia aiškiai suformuluoti, kokia šalis kam pritaria, kad Trišalėje taryboje svarstant šį klausimą nekiltų neaiškumų.

Jelena Polijančuk paaiškino, kad pakeitimai, susiję su direktyvomis, eis į Trišalę tarybą, o po jie bus teikiami Vyriausybei. Dėl darbo užmokesčio mokėjimo būdų bus tęsiamos diskusijos. Dėl laikinojo darbo naudotojo kaip darbo ginčo šalies – bus įdėta į Darbo kodekso pasiūlymų paketą, kurį svarstys socialiniai partneriai.

**NUTARTA:**

**1. Perduoti klausimą dėl Direktyvų 2014/67 ir 2020/1057 nuostatų įgyvendinimo Lietuvos Respublikos trišalei tarybai, įtraukiant šį klausimą į 2021 m. balandžio 6 d. posėdį sprendimo priėmimui.**

**2. Atsižvelgiant į profesinių sąjungų organizacijų ir darbdavių organizacijų atstovų pasiūlymą, tęsti diskusijas dėl Darbo kodekso 139 straipsnio 3 dalies pakeitimo, prieš tai pasikonsultavus dėl kasos išlaidų orderių su Finansų ministerija.**

**3. Atsižvelgiant į profesinių sąjungų organizacijų ir darbdavių organizacijų atstovų pasiūlymą, tęsti diskusijas dėl Darbo kodekso 213 straipsnio 3 dalies pakeitimo dėl laikinojo darbo naudotojo kaip darbo ginčo šalies ir įtraukti šį pasiūlymą į bendrą pasiūlymų dėl Darbo kodekso pakeitimų paketą.**

Posėdžio pirmininkė

Jelena Polijančuk

Posėdžio sekretorė

Svetlana Kalinauskienė